

Un număr vechiu 15 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: **DEM. I. DOBRESCU**

Fost Decan al Baroului de Ilfov, Președintele Consiliului de Ad-ție al Soc. anon. „Curierul Judiciar”

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU

Avocat, Direct. Contenc. B-coi
G-le a Țării Românești

ALEX. CERBAN

Profesor la Facultatea
de Drept, București

IOSEF G. COHEN

Avocat

GR. CONDURATU

Consilier la Curtea de Apel
București

RENÉ DEMOGUE

Profesor la Facultatea
de Drept din Paris

V. DONGOROZ

Dr. în Drept din Buc.
Avocat

ALFRED JUVARA

Dr. în Drept din Paris
Avocat

D. NEGULESCU

Profesor la Facultatea
de Drept, București

I. GR. PERIETEANU

Avocat

C. SIPSOM

Profesor la Facultatea
de Drept, București

C. STOIANOVICI

Dr. în Drept din Paris
Avocat

GR. TRANCU-IAȘI

Fost Ministru al Muncii
Avocat

P. VASILESCU

Dr. în Drept din Paris
Avocat

AL. VELESCU

Dr. în Drept din Buc.
AvocatSecretar de Redacție: **E. C. DECUSARA**, Dr. în drept din Paris, Directorul Statisticii JudiciareMembrii corespondenți pentru Paris: **EDOUARD LÉVY** și **SILVIU KRAINIC**, D-ri în Drept, Avocați, Paris.

ABONAMENTUL

Un an p. B-ci, Case Com. și Autorit. 600 lei
 « Avocați 400 «
 « Magistrați 300 «
 6 luni prețul de sus pe jumătate

APARE ODATA PE SAPTAMANA

In lunile Iulie și August
 apare odată la 2 săptămâni

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București, Artel, 5 și Rahovei, 5
 Lângă Palatul Justiției
 — TELEFON 12/29 —

Sub presă, va apare, în curând, în Editura Tip. *Curierul Judiciar*: **INCHIRIEREA** sub regimul legii din 5 Aprilie 1923, comentată de d-nii: *Conduratu*, consilier la Curtea de București și *Perieteanu* și *Velescu* avocați, însoțită de Expunerea de motive, Discursurile Ministrului de Justiție, Debaterile Parlamentare iar la fine toate jurisprudențele Curții de Casație cu privire la închiriere, adunate și sistematizate de d-l *Filip Mihăilescu*, grefier la Casație.

Formulare de petiții, ce trebuie să se dea de către creditorii ipotecari Președinților de Tribunal în circumscripția cărui se află moșia expropriată. De vânzare la „Curierul Judiciar”. Prețul 5 lei exemplarul.

SUMAR

- *Congresul Avocaților*, de d-l Dem. I. Dobrescu;
- *Despre Vechiul, Drept Românesc: Pravila lui Alexandru cel bun*, de d-l Profesor S. G. Longinescu (umare și finit);
- *Asupra viitoareii legi de organizare judecătorească*, de d-l judecător Trajan R. Scriban;
- Contribuțiuni la clarificarea unei chestiuni controversate. Art. 215 legea vămilor, de d-l Petre Popescu, Grefier Casație;
- Omisiuni la modificarea legii timbrului din 1920, de d-l avocat Filaret Filipescu.

JURISPRUDENȚA:

- Curtea de Casație s. I: *Ion Gurbină cu N. St. Gurbină* (Despre rezervă și Prescripția achizitivă. — Art. 841, 847 și 1193 C. civ.), cu o Notă de d-l prof. Al. Cerban;
- Curtea de apel din Gand s. II: *V. S. și ații cu C. D. și Primăria din Ostanda* (Despre dreptul de rechiziție al Autorităților Comunale), cu o Notă de d-l E. C. Decusar;
- Trib. Vaslui: *Ministerul de Război cu I. Arbore* (Dreptul Statului de a cere revizuirea. Art. 291 Pr. civ.), cu o Notă de d-l avocat T. N. Mandra;
- Trib. Prahova s. II: *Ilie Făteanu cu Fiscul* (Dacă nețineria regulată a registrelor atrage aplicarea art. 82 legea timbrului?) cu o Notă de d-l avocat P. Vasilescu;
- Trib. Ialomița: *Vasile Dănilă, contestație la executare* (Despre dreptul de reuzare al judecătorilor. Art. 276 al. 7 Pr. civ.);
- Trib. Ilfov s. III: *Dr. Maria N. Ștefan cu Lt.-Col. Hagi Ștefan* (Dreptul femeii de a cere în acțiunea de divorț d'a fi autorizată să continue a rămâne să locuiască în imobilul în care a conviețuit cu soțul său, obligat fiind acesta să părăsească acel imobil. Art. 93, 196 și 250 C. civil);
- *Recenzii*: Andrei Ionescu. — *Scrisoarea* d-lui Ministru de finanțe Vintilă I. C. Brătianu, ca Prefață la Volumul d-lui Const. Georgescu: Legea pentru unificarea Contribuțiilor directe și pentru înființarea impozitului pe venitul global.

Congresul avocaților

Congresul avocaților din Oradea Mare n'a demintit pe cel din București, pentru că a fost un pas mai departe în unificarea sufletelor și un progres în conștiința demnității și rolului profesional și social.

Am spus că Congresul dela Oradea Mare a fost Congresul legii, care pentru prima oară în lume, face din barou magistratura apărării, alături de magistratura condamnării și cum drepturile și libertățile cetățenești se apără la bara justiției, această lege desăvârșește drepturile omului pentru că ea desăvârșește dreptul de apărare și nu se poate libertate absolută fără apărare absolută.

În calea unificării sufletesti, la Oradea Mare s'a văzut că în harta sufletească a baroului nu mai există nici Prutul, nici Carpații, iar în raporturile noastre cu avocații minoritari, putem spune că s'a rupt ghiata dintre noi. Am găsit cu cale să le fac vizite înainte de congres și le am spus și la Cluj și la Oradea Mare, că baroul român vrea moravuri civilizate și ar fi în interesul comun ca și ei să ne răspundă la fel. De unde la început erau hotărâți să nu participe la congres, au venit și minoritari unguri, sași și evrei, atât la congres cât și la banchet, unde le am spus că noi înțelegem spiritul larg al democrației, cu care sperăm să înlăturăm și șovinismul asimilator și iredentismul distrugător, pentru că noi avocații suntem convinși că în timpurile noastre nu mai sunt nici naționalități care pot fi distruse, nici națiuni care pot fi răpuse și cu acest spirit larg al vremii putem înlătura multe suferințe inutile. Le am spus cavalereste că noi românii trebuie să aplicăm și în politică și în morală marea lege universală a economiei de forțe, pentru că trebuie să

facem închegarea Statului nostru, cu cea mai mare economie de suferință omenească; le-am arătat că în morala noastră civilizată nu vom iubi pe un cetățean netrebnic de sânge românesc, mai mult decât pe un cetățean leal de sânge unguresc; le-am arătat că noi am dori chiar inima lor, dar deocamdată ne mulțumim cu conștiința lor de buni cetățeni și că nu știm dacă am meritat numele de Belgia Orientală, dar vrem să merităm porecla de Elveția Orientului; le-am arătat că noi vrem să închidem porțile trecutului și să nu ne uităm înapoi, pentru că dacă ne uităm înapoi inima noastră se va face stană de piatră, și că trebuie să ne uităm numai înainte la viitorul de democrație, care poate împăca și clasele și rasele, și profesiunile și confesiunile. Entuziasmul stârnit de cuvintele mele și între majoritari și între minoritari, arată inima baroului român și răsunetul pe care ele le au avut în gazetele ungurești locale, arată că aceste idei sunt cel puțin discutate.

Congresul a aplaudat dorința pe care am exprimat-o în prima ședință, ca baroul să devină apărătorul legalității, și inițiatorul ligei drepturilor omului. Iar cesțiunea magistraturei a preocupat în mod sincer și adânc toate spiritele acestui congres.

Curajul și lealitatea cu care avocații au pus problema magistraturei, face cinste corpului avocaților. Ei au cerut independența morală, politică și economică a magistraților, în termeni și cu sentimente, care arată că numai baroul român va deslega cesțiunea magistraturei, pentru că hotărârea lui este nestrămutată. Moțiunile referitoare la comisiunea de unificare și la idealurile de unificare legislativă, regulamentul legii, care va fi un monument de morală profesională, arată și râvna de muncă și conștiința rolului social al baroului român.

Și legea și conștiința lui, au schimbat baroul român din profesiune în instituție socială.

DEM. I. DOBRESCU

DREPT VECHIU ROMĂNESC: PRAVILA LUI ALEXANDRU CEL BUN

CAP. II

Am atras luarea aminte³⁴⁾, că Dim. Cantemir nu spune, că Alexandru cel Bun, bine înțeles prin însărcinajii săi, ar fi alcătuit o lege, că aceasta ar fi fost spicuită numai din *Basilicorum libri LX* ale lui Leon VI, filosoful, și că ar fi hotărât, ca această spicuire, făcută de el, să fie lege a Moldovei.

În adevăr, Cantemir mai întâi spune, că Alexandru cel Bun, când ar fi primit stema re-

gească de la Impăratul constantinopolitan, a luat deasemenea și legile Grecilor, care sunt cuprinse în cărțile Basilicalelor; apoi, mai departe spune numai, că „*atque e vastis illis voluminibus excerptum id, quo nunc Moldavia utitur, jus proposuit*” = și a hotărât, ca să fie lege o spicuire din acele volume peste măsură de mari, spicuirea aceasta, de care Moldova se folosește acum.

Am arătat în altă parte³⁵⁾, că prin *Basilica* se înțelege *legi împărătești*, adică toate legile împărătești, atât *Basilicorum libri LX*, cât și celelalte legi împărătești, fie romane, fie bizantine, și că de aceea Cantemir precizează mai pe urmă, că *jus scriptum* al Moldovei, adică legea lui Alexandru cel Bun, „*Romanorum Graecorumque imperatorum edictis et conciliarum decretis niteretur*”.

Deci, din chipul de rostire al lui Cantemir este învederat, că e vorba de o spicuire nu numai din *Basilicorum libri LX* ale lui Leon VI, ci din toate legile împărătești, că spicuirea aceasta nu fusese făcută de Alexandru cel Bun, ci avea ființă de mai înainte și deci fusese făcută de altcineva și că Alexandru cel Bun a introdus-o numai în Moldova.

Dacă este așa, atunci: Care poate fi cea spicuire și de cine a fost alcătuită?

Încă din anul 1904 s'a spus³⁶⁾: Că legile bizantine aduse de Alexandru cel Bun ar fi fost mai curând sau vre o culegere, ori o copie după tălmăcirile slavone ale Nomocanonului (extrase din *legile canonice* ale Sfinților Părinți și din *legile laice împărătești*), ori ale vreunei culegeri de Kanones grecești, cunoscute în Bulgaria și Rusia, sau Sintagma lui Matei Blastares (de pe la anul 1335) foarte cunoscută la Serbi. Că, după vreuna din acestea, s'ar fi putut face în vremea lui Alexandru cel Bun o spicuire de legi în limba slavonă. Că cele două mai vechi manuscrise moldovene de nomokanones, din 1472 și 1495, fiind scrise în slavonește, întăresc părerea, că acele nomokanones au fost introduse de la început în tălmăcirea lor slavonă în Moldova. Că manuscrisul din 1472 de la mănăstirea Neamțului este un nomokanon din vremea lui Ștefan cel Mare și are pe dosul scoarței din față însemnarea „pravila vel.”, adică pravila mare. Că manuscrisul din 1495 de la mănăstirea sârbă Opovo este o tălmăcire după opera lui Matei Blastares, scrisă din porunca lui Ștefan cel Mare și că amândouă aceste legi în limba slavonă stau

35) *Istoria Dreptului Românesc*, 1908, p. 14 n. 8; *Pravila lui Vasile Lupu și Prosper Farinaccius*, 1909, p. 3, n. 2 și p. 4; *Legi vechi românești și izvoarele lor*, 1912, Vol. I, Introducere, p. L și urm.

36) Gr. Conduratu, *Codul de legi al lui Alexandru cel Bun*, în „Dreptul”, 1904, No. 19, p. 147 și No. 30, p. 154 și urm.

34) *Legi vechi românești și izvoarele lor*, Vol. I, 1912, *Introducere*, p. G. col. 1 și p. J, col. 1.

dovadă și pentru epoca dinainte, de sub Alexandru cel Bun: Opera legislativă a acestuia de va fi existat, nu putea fi deosebită de aceea a urmașului său, Ștefan cel Mare. Ea s'a mărginit numai la introducerea, copierea și răspândirea manuscriselor slavone de pravile bisericesti sau de nomocanoni.

În anul 1922 s'a spus³⁷⁾: Că e mai nimerit să credem, că, dacă la începutul veacului XV, sau chiar mai înainte, s'a adus în Moldova colecții de legi bizantine, apoi acestea desigur au fost, nu tomurile acele mari ale Vasilicelilor, ci mai curând vreuna din colecțiile grecești, atât mirenești, cât și bisericesti, cunoscute sub denumirea de nomocanoane, care erau foarte în uz, la epoca arătată, în tot imperiul bizantin, ba chiar și la popoarele slave de la sud, Sârbi și Bulgari, cât și la Rușii de la nord. Că, din cuprinsul manuscriselor vechi slavone de caracter juridic lucrate în Moldova în veacurile XV, XVI și XVII și studiate de slaviști în timpul din urmă, se constată, nu fără surprindere, că aproape totalitatea lor conțin traducerea, în forma mai mult sau mai puțin completă, a colecției de legi și canoane bizantine a vestitului codicator Matei Vlastar, traducere, ce poartă chiar denumirea de „Pravila Velikaia“ (pravila mare). Că Sintagma lui Vlastar era cunoscută în Moldova chiar înaintea lui Alexandru cel Bun, sub care s'a putut întâmpla să se fi întreprins o nouă traducere sau alcătuire a acelei Sintagme. Că foarte curând după apariția ei, la 1335, a fost tradusă în slavonește sub voevodul sârbesc Ștefan Dușan, iar apoi a pătruns și la Ruși. Că, ajunsă călăuză legislativă la toate popoarele ortodoxe era firesc, ca în această calitate să pătrundă și în țările românești, dar mai ales în Moldova, care intrase în conflict cu patriarhia de Constantinopol și care avea nevoie de a găsi în însăși colecțiile de legi bizantine oficiale o bază canonică și legală pentru justificarea izgonirii ierarhilor greci trimiși din Țarigrad și pentru a-și legitima tendința de sustragere de sub autoritatea Bizanțului și apropierea către Ohrida. Că în adevăr Sintagma lui Vlastar,—al cărei conținut îl găsim în foarte numeroase manuscrise slavone lucrate în mănăstirile din Moldova în veacurile XV, XVI și XVII, sub denumirea de „Pravila Velikaia“ (pravila mare),—vorbește de jurisdicția patriarhiei de Constantinopol, dar nu prevede și Dacia traiană printre regiunile ce atârnă de ea, și, ceea ce este mai principal, arată *in extenso*, după textul Novelei XI a lui Justinian, care sunt privilegiile și jurisdicția canonică a arhiepiscopu-

lui Ohridei, „stăpânitor al Bulgarilor, Sârbilor și al Țărilor Daciei“. Că în manuscrisul slavon, lucrat în mănăstirea Neamțului la 1474 și conținând Sintagma lui Vlastar, se arată privilegiile arhiepiscopului Ohridei, precum și cuprinsul Novelei XI, potrivit căreia, episcopii Daciei Mediterane și a Daciei Ripense trebuie să asculte de arhiepiscopul Ohridei și să fie hirotonisiți de acesta. Că deci Moldova s'a rupt de Constantinopol și s'a orientat spre Ohrida pe temeiul și în perfectă cunoștință a textului Novelei XI. Că în scrisoarea din 1456 adresată arhiepiscopului de Ohrida de către Ștefan cel Mare, acesta, cerând să i se trimeată binecuvântarea și oameni, care să așeze un mitropolit, dă țărilor românești numele antic de Dacia, cu vădită aluziune la textul Novelei, spre a întemeia și mai bine legitimitatea cererii sale. Că în răspunsul din 1457, al arhiepiscopului Dorotei la scrisoarea de mai sus, se face aluziune la Novela XI și se spune, ca Moldovenii să-și aleagă mitropolit după *legiuitele pravile*. Că din toate cele de mai sus reieșind dovada hotărâtoare, că Sintagma lui Vlastar se întrebuițe și îndeplinea rolul de Mare Pravilă în Moldova încă pe la anul 1456, adică abea 24 ani de la moartea lui Alexandru cel Bun, pentru ce am mai căutat în altă parte așa numitul „cod“ al lui Alexandru cel Bun? Că alte dovezi, că Sintagma lui Matei Vlastar, în formă mai completă ori mai prescurtată, a fost răspândită la noi în veacurile XV, XVI și XVII, sub numele de „Velikaia Pravila“ (marea pravilă), alcătuind, în special în Moldova, adevăratul cod oficial al țării, reiesă din cercetările slaviștilor streini, privitoare la manuscrisele slavone, cuprinzând acea Sintagmă și anume, acel din 1474 făcut de Ghervasie la mănăstirea Neamțului, acel din 1495 făcut de Damian din porunca lui Ștefan cel Mare, acel din 1556, făcut în 4 ani de Macarie, episcopul de Roman din porunca lui Alexandru Lăpușneanu, după cererea țarului Ivan Vasilievici al Moscovei, căruia Domnul nostru îi scrie „din buna voința Domniei mele cu inima curată și luminată am trimes cartea aceasta numită Pravila Mare“, acel din 1578, făcut de Eustratie pentru episcopia din Roman, care deasemenea are titlul de Pravila Velikaia, și peste 20 de alte manuscrise tot de obârșie românească. Că din aceste din urmă, unele poate, că au fost făcute în mănăstirile din Muntenia, așa că e cu neputință, ca Sintagma lui Vlastar să nu fi fost introdusă și în Muntenia. Că în sfârșit, deși chestiunea, dacă această Sintagmă a fost adusă în Moldova sau deadreptul din Constantinopol și în limba grecească, sau din Ohrida și în tălmăcire slavonă dimpreună cu alte cărți sârbești de ritual bisericesc,

37) V. Erbiceanu, *Contribuțiuni la Istoria Dreptului Român*, în „Cuvântul Dreptății“, 1921, No. 9, 1922, No. 8 și 9 și 1923, No. 3. *Idem*, în „Pandectele Române“, 1923, Caetul No. 1, Partea II, p. 1, nota 1.

nu poate fi astăzi cercetată și deslegată obiectiv, din pricină că manuscrisele slavone cele mai vechi ale Pravilelor de mai sus, găsimu-se în streinătate, nu mai sunt la îndemână pentru explorări proprii și colaționări cu originalele grecești, totuși, ținând seama, că tălmăcirile pravilelor făcute de slavi au cusururi și sunt greu de înțeles, fiindcă nu redau cu fidelitate textul grecesc, e de crezut, că Românii sau au trebuit să prefere, ca să aducă dela început originalele bizantine, de pe care cărturarii noștrii, buni cunoscători ai limbei grecești, cum era d. p. Gr. Țamblach, au făcut tălmăcirii și prelucrări în limba scrisă întrebuițată pe atunci în țară, sau, chiar dacă la început au adus oarecare tălmăcirii slavone, gata făcute, au trebuit să se lepede de ele din pricina cusurilor lor și să se apuce, ca în mănăstirile noastre să facă tălmăcirii și alcătuirii deadreptul din originalele grecești.

În anul 1909 spuneam³⁸⁾: „Avem pravile cu-prinzând drept bisericesc și drept mirenesc, care până astăzi n'au putut fi studiate cu a-dâncime, din pricină că sunt scrise în grecește, sau slavonește. Jurisconsultii noștri, cunoscători ai acestor graiuri, n'au tălmăcit încă în românește acele izvoare și par să se fi luat la întrecere cu *pontifices* de odinioară, care făcuseră din Dreptul Roman o taină nepătrunsă pentru ceilalți muritori!”

Pravilele slavone, atât cele moldovenești de mai sus din veacurile XV, XVI și XVII, cât și acele muntenești, nu sunt tălmăcite în românește nici până azi!

Dar, fiindcă se zice, că Sintagma lui Blastares se găsește tălmăcită în zaconicul sârbesc al lui Ștefan Dușan (v. mai sus p. 227 rândul 32-34), că Pravila dela mănăstirea Neamțului din 1473 este în întregime traducerea literară a Sintagmei lui Blastares³⁹⁾ și că această Sintagmă se găsește reprodușă în multe părți din Pravila lui Matei Basarab, căci ea a trecut mai toată în manualul lui Malaxos, tălmăcit în partea Pravilei lui Matei Basarab, ce nu se află în Pravila lui Vasile Lupu⁴⁰⁾, și fiindcă Zaconicul lui Dușan este tălmăcit în românește⁴¹⁾, de aceia să cercetăm, dacă în acest Zaconic și în Pravila lui Matei Basarab se găsesc rândue-lile, pe care se întemeiază sau hotărâri din documentele noastre, sau aprecieri de ale cronicarilor noștri,

În documentele moldovenești judecătoriai dispun destul de des, ca împričinații să-și dovedească susținerile lor prin jurători: Aceștia sunt sau în număr de 24, ca în documentele No 3

și 8 și 19 de mai sus, p. c. și în alte documente⁴²⁾, sau în număr de 12, ca în documentele No 10, 11, și 13 de mai sus, p. c. și în alte documente⁴³⁾, sau în număr de 6, ca în doc. din 12 August 1461⁴⁴⁾, sau în număr de 4, ca în doc. din 13 August 1464⁴⁵⁾. — Zaconicul lui Dușan rânduește prin §. 151, ca jurătorii să fie în număr sau de 24, sau de 12, sau de 6, după însămnătate procesului. (Cf. §§. 132, 152, 153 și 154.)⁴⁶⁾

42) V. G. Ghibănescu, *Surete și Izvoade*, Vol. 2, p. 276 (doc. din 21 Dec. 1573), Vol. 9, p. 100 (doc. din 10 Mai 1620), *Ispisoace și Zapise*, Vol. I, 2, p. 160 (doc. din 21 Dec. 1623), *Surete și Izvoade*, Vol. 5, p. 338 (doc. din 20 Iulie 1688) ș. a.

43) V. G. Ghibănescu, *Surete și Izvoade*, Vol. 2, pag. 65 (doc. din 14 Martie 1606), *Ispisoace și Zapise*, Vol. II, 1, p. 4 (doc. din 3 Iunie 1619), *Surete și Izvoade*, Vol. 2, p. 277 (doc. din 28 Iulie 1639) ș. a.

44) V. I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, p. 48.

45) *Idem, ibid.*, p. 82.

46) Și în documentele muntenești se găsește dovada cu jurători în număr sau de 24, sau de 12, sau de 6, sau de 4, sau de 3, sau de 2. — De 24 de jurători vorbesc d. p. documentele din 26 Noembrie 1665 (A. Ștefulescu, *Documente slavo-române privitoare la Gorj* (1908), p. 562), din 20 Iulie 1656 (G. Ghibănescu, *Surete și Izvoade*, Vol. 6 (1909), p. 219), din 16 Mai 1628, 15 Sept. și 30 Oct. 1654, 10 Iunie 1656, 12 Ianuar 1662 (C. Giurescu, *Vechimea româniei în Țara Românească și legătura lui Mihai Viteazul*, (1915), Anexe, No. 12, 33, 54, 55, 58 și 66). — De 12 jurători vorbesc d. p. documentele din 6 Iunie 1598, 24 Mai 1603, 25 Iunie 1603 (N. Iorga, *Studii și Documente*, Vol. 5, (1903) p. 174, No. 14, p. 292, No. 14, p. 294, No. 15, din 3 Ianuar 1570 (A. Ștefulescu, l. c. p. 176) din 3 Mai 1628, 23 Oct. 1635, 15 Dec. 1651, 12 Ianuar 1662 (G. Ghibănescu, l. c., Vol. 6, p. 14, Vol. 5 (1908) p. 148, Vol. 6, p. 59 și 218), din 4 Iunie 1581 (N. Iorga, l. c. Vol. 21, (1911), p. 61, No. 1), din 16 Mai 1628, 30 Martie 1638, 14 Aug., 1646, 15 Ianuar 1647, 1 April 1649, 31 Mai, 26 Iulie, 30 Dec. 1652, 16 Mai, 15 Sept. 30 Oct., 1654, 17 Ianuar 1665, 18 April, 10 Iunie, 30 Iulie 1656, 30 April 1657, 20 Nai 1659 (C. Giurescu, l. c. Anexe, No. 12, 23, 32, 33, 35, 36, 42, 43, 47, 50, 54—60 și 63). — De 6 jurători vorbesc d. p. documentele din 12 Dec. 1570, 5 Iulie 1582 (N. Iorga, l. c. Vol. 5, p. 171, No. 6 și Vol. 7 (1904), p. 3 No. 1), din 11 Iulie 1571 (A. Ștefulescu, l. c. p. 185), din 8 Iunie 1620, 21 Mai 1642, 20 Sept. 1649, 11 Mai 1652 (C. Giurescu, l. c., Anexe, No. 8, 26 37 și 41). — De 4 jurători vorbesc d. p. documentele din 12 Ianuar 1618 (I. Bianu, *Documente românești* (1907), p. 39), din 13 April 1613 (A. Ștefulescu, l. c. p. 329). De 3 jurători vorbește d. p. documentul din 1628 (N. Iorga, l. c. Vol. 7, p. 4, No. 4). — De 2 jurători vorbește d. p. documentul din 12 Dec. 1616 (C. Giurescu, l. c., Anexe, No. 4). — În documentul din 5 August 1628 (C. Giurescu, l. c., Anexe, No. 13) se spune, că împričinații, care perduseră procesul cu vreo trei luni mai înainte, au cerut 48 de jurători; dar, judecata n'a încuviințat această cerere, fiindcă din vremea lui Mihai Viteazul nu se mai da 48 de jurători. — În documentele de mai sus se vorbește de *legea țării* (6/5 1628, 17/1 1625 și 26/11 1665), de *zaconul țării* (30/10, 1654), de *zacon* (23/10 1635 și 30/10 1654), de *legea lui Dumnezeu* (6/6 1598, 24/5 1603, 25/6 1603, și de *lege* (în zece din celelalte documente). — În doc. din 28/7 1470 (A. Ștefulescu, *Doc. slavo-române privitoare la Gorj*, 1908 p. 19 și urm.) se vorbește de *zaconul valah=legea românească*, în doc. din 12/9 1523 și 16/5, 1579 (Nicolăescu, *Documente slavo-române*, p. 253, No. 99 și p. 278, No. 103) se vorbește de *zacon=lege*, în doc. din 22/5, 1530 (A. Ștefulescu, l. c., p. 95) se vorbește de *legea veche*, în doc. din 10/1 1566, 7/6 1583, 31/7 1587, 20/4 1643, 2/4 1645, 26/4 1646, 30/3 1649 (A. Ștefulescu, l. c., p. 152, 235, 259, 506, 522, 531 și 540) se vorbește de *legea dumnezeiască*, în doc. din 4/1 1594 (Ștefulescu, *Mănăstirea Tismana* p. 187), din 2/7 1644 (N. Iorga, *Studii și Documente*, Vol. 5, p. 119, No. 9), din April 1655 (Ștefan Greceanu, *Genealogiile*, II, p. 417) se vorbește de *legea lui D-zeu*, în Tractatul dintre Mihai Viteazul și Sig. Bathory, din 20 Mai 1595 (Hurmuzachi, *Documente*, Vol. III, p. 472—476) se vorbește de *vetus lex=legea cea veche* (a Munteniei), în doc. din 5/5 1611 (C. Giurescu, *Despre Rumâni*, p. 47, n. 1) se vorbește de *Zaconul cel vechiu=legea cea bătrână*, în doc. din 8/6, 1617 (Greceanu, l. c., I, p. 103) și în acel 2/7 1644 (N. Iorga, l. c. Vol. 5, p. 119, No. 9) se vorbește de *pravila*, în doc. din 29/10, 1616—1618 (Greceanu, l. c. I, p. 274), 4/2, 1619 și 26/3 1633 (C. Giurescu, l. c. p. 48, n. 2 și 4) se vorbește de *legea rumânilor*, însăfârșit în o mulțime de alte documente de dinainte de Matei Basarab se vorbește deasemenea de *lege*. Credem, — să în toate aceste do-

38) *Pravila lui Vasile Lupu și Prosper Farinaccius*, p. 70, No 53.

39) I. Peretz, *Curs de Istoria Dreptului Român*, 1915, p. 454.

40) *Idem, ibid.*, p. 563 și 565.

41) I. Peretz, *Zaconicul lui Ștefan Dușan*, 1905.

Deseori în documentele noastre se spune, că judecata nimicește înscrisurile (uricile, direasele, ispisoacele ș. a.) mincinoase ale împăratului, care a pierdut procesul. 47) — Zaconicii lui Dușan prin §. 138 rânduiește; „Dacă se găsește la hrisevul cuiva scrise vorbă mincinoasă și se află litere schimbate și zise schimbate în altfel decât, ce a poruncit Domnia mea, să să rupă acele hriseave și acela să nu aibă mai mult baștine“.

Am văzut mai sus, că Miron Costin spune, că torturarea soțiilor celor vinovați și a mamei lui Șeptilici a fost *peste pravilă*, fiindcă „pre lege direaptă nici fecior pentru fapta tatâne-său, nici tatăl pentru fapta feciorului de vrâstă *nu-i platnic*.“ — Zaconicul lui Dușan prin §. 52 rânduiește: „Pentru necredință oricare și greșeală frate pentru frate și tată pentru fiu, rudă pentru rudă, care s'au despărțit de el, care nu a greșit, acela *să nu plătească* nimic; numai acela care a greșit, a aceluia și casa să plătească.“

Paragraful 99 din Zaconicul lui Dușan vorbește de: „Cine se află dând foc caselor, sau ariei, sau paelor, sau fânului.“ Și §. 100 zice: „Dacă cineva aprinde afară din sat aria sau fân.“ — *Leges colonariae*, titl. VIII, §§ 4 și 5 (Pravila lui Vasile Lupu, pricina a opta, §§ 79 și 80) spun: „Ceia ce vor aprinde casa omului, sau aria cu pâinea, sau aria cu fânul“, „Ceia ce vor pune foc la grajd, sau la alt loc, unde va sta fânul, sau paele“.

Paragraful 201 din Zaconicul lui Dușan zice: „Muncitorul dacă fuge undeva de la stăpânitorul său la altă țară sau la cea domnească, unde-l găsește stăpânitorul lui, să-l înfiereze și să-i reteze nasul și să-l ia înapoi la al său și nimic să nu-i ia“. — Aci e vorba de *glebae adscriptus*, care în caz de fugă poate fi adus înapoi de unde a fugit. — *Leges colonariae*, titl. I, § 17 (Pravila lui Vasile Lupu, pricina dentăiu, § 18) glăsuesc: „Când va fugi țaranul de la locul și de la stăpânu său, nimeni nicăieri să nu-l primească, iară de-l va și primi de o dată, de sânge să-l întoarcă înapoi la satul lui de unde iaste..“

În pravila lui Matei Basarab se găsesc ur-

cumentele e vorba de una și aceeași lege, *legea țării*. Fiindcă această lege e numită uneori și *legea dumnezească*, *legea lui Dumnezeu*, de aceea e de crezut, că avem de a face cu un *nomokanon*. Deci, în Muntenie, înainte de Matei Basarab, a avut ființă o *lege a țării*. — Fiindcă se zice (I. Peretz, l. c. p. 545) că Pravila dela Bistrița muntenească din 1636 este identică cu Pravila dela mănăstirea Neamțului, de aceea, dacă se va face adevărarea, de care vorbim mai jos, atunci se va putea scoate pentru Muntenia, aceeași încheiere ca și pentru Moldova.

47) G. Ghibănescu, *Surete și Izvoade*, Vol. IV, p. 223, (doc. din 18 Febr. 1663). — Cf. Idem, *ibid.*, p. 218 (doc. din 20/12, 1657) și p. 241 (doc. din 20 April 1659), *Ispisoace și Zapise*, Vol. I, 2, p. 213 (doc. din 28 Marte 1629), Vol. II, 1, p. 90 (doc. din 17 Dec. 1634), și p. 161 (doc. din 18 Marte 1638), Vol. III, 1, p. 68 (doc. din 22 Febr. 1655), Vol. III, 2, p. 3 (doc. din 13 Ian. 1664), ș. a.

mătoarele rândueli, care sunt luate din *leges colonariae*:

„Glava 294 (Iustinian împărat). De va merge vre un plugariu la vre o țarină fără de știrea și voia aceluia ce iaste țarina, de o va ara și o va sămâna, acela să nu ia nemica, căci o au arat, sau o au sămânat; ci să-i piară și sămânța, ce au sămânat“. Rânduieala aceasta nu-i de cât § 3, din Pricina dintăi a Pravilei lui Vasile Lupu.

„Glava 295 (Iară a aceluia). De va lua neștine boul vre unui om, ca să are și va muri boul, atunci să caute judecătorul, că înse de va fi murit dobitoacul în locul acela, cel-au luat omul, ca să lucreze cu dânsul, atunci cela cel-au luat să nu plătească nemica; iară de-l va fi dus într'alt loc și au arat și au murit, atunci să-l plătească. — (Tomujde). De va fi o moară și-i va cură apa și va strica țarine sau vii, atunci cela, ce a cui iaste moara, să dreagă și să facă să nu strice viile sau țarinele; iară de nu se oprească sau să strice moara să nu îmble“. — Rânduielele acestea nu sunt decât §. 19, din Pricina dentăiu, și §. 93, din Pricina 11 a Pravilei lui Vasile Lupu.

„Glava 311. (Justinian împărat). Lucrătorul de pământ de va lua o țarină să o seamene, și nu o va ara bine, sau nu va lucra bine, numai ce va aruncă sămânța deasupra țarinii, acela să nu ia nemica de în plodul acela, ce va eși — (Iară a lui). De va lua neștine o vie în parte și o va săpa a doa oară și va face tot lucrul, ce trebuie viei și cum i se va cădea, nu o va cercui, plivi, clădi, acela să nu ia ce va eși de în plodul viei nemica. — Și cine va zidi, sau va sădi, sau va sămâna, sau va face altceva pre loc striin, acela să n'aibă nice o voie pre acela lucru să-l oblăduască, ci încă să-și piarză și cheltuiala, ce au cheltuit“. — Aceste rândueli sunt §§. 23 și 24 din Pricina dintăiu și §. 87 din Pricina a zecea a Pravilei lui Vasile Lupu.

În sfârșit, din glava 272 a Pravilei lui Matei Basarab reiesă, că rânduieala legii vechi era: „Pentru muierea sau barbatul *carele va muri și-i va rămânea copii, sau de va muri și copilul, deacia partea cea vie care va rămânea au bărbatul au muierea*, atunci acela să moștenească toată partea mortului“. — Pe rânduieala aceasta se întemeiază hotărârea din documentul No. 17 (Cap. I, p. 212), care glăsuește: Cine are feciori cu femeia sa și va muri unul dentru dânsii, *au barbatul au femeia*, rămâne partea celui mort feciorilor; iară de *să vor prileji să moară feciorii pe urma părintelui său celui mort*, rămâne partea feciorilor toată pre mâna părintelui său, celuia ce *rămâne viu* pre iastă lume“.

Acum, dacă se va adeveri, că rânduețile de mai sus din Zaonicul lui Ștefan Dușan și din Pravila lui Matei Basarab, se găsesc în Pravila din 1474 de la mănăstirea Neamțului și că aceasta e o tălmăcire literală *numai* din Sîntagma lui Blastares⁴⁸⁾, atunci se va putea scoate încheerea, că spicuirea, pe care Alexandru cel Bun a făcut-o să fie legea Moldovei, este Sîntagma lui Blastares. Aceasta fiind spicuită din Prohiron, din *Basilicorum libri LX* ale lui Leon VI și din Novele⁴⁹⁾, putea Cantemir să spună, că este „*e vastis illis voluminibus excerptum*“.

— În acest caz, întemeindu-ne pe cele spuse altă dată, vom zice, că va fi mai de crezut, că Pravila dela mănăstirea Neamțului, ca și celelalte pravile religioase, va fi fost talmăcită și alcătuită de pe un original grecesc, iar nu de pe unul slavon⁵⁰⁾, și că această lucrare va fi fost făcută, în cei dintâi ani ai domniei lui Alexandru cel Bun, de Gr. Tamblach, care înainte de 1406 fusese *dascal*, adică profesor, în țara Moldo-Vlahiei⁵¹⁾.

Dar, dacă nu se vor adeveri cele de mai sus, și bănuim, că rânduețile din Zaonicul lui Ștefan Dușan privitoare la jurători nu se găsesc în Sîntagma lui Blastares⁵²⁾, atunci va trebui să căutăm izvoarele legii lui Alexandru cel Bun și în altă parte, poate chiar în Zaonicul lui Ștefan Dușan. — De data aceasta vom zice, că tălmăcirea și alcătuirea legii lui Ștefan cel Bun, vor fi fost făcute tot de Gr. Tamblach, dar nu numai de pe un original grecesc, ci și de pe vre unul slavon.

Însă, în ori ce caz, nu credem, că legea lui Alexandru cel Bun a fost numită de la început *Pravila Velikaia* = *pravila cea mare*. În adevăr, în documentele din 1445 și 1470 de mai sus (Cap. I, No 1 și 2), deși acestea sunt scrise în slavonește, legea nu-i numită *pravila velikaia*, ci *zaconul valah*. Deasemenea, în documentele din 1474, 1607, 1609, 1635 și 1644 de mai sus (Cap. I No, 3, 5, 6, 13 și 18), care de asemenea sunt scrise în slavonește, legea e numită *zacon*, *zaconul țării*, iar nu *pravila velikaia*. — Dacă ținem seama, că prescurtarea „Pravila Vel.“ este scrisă pe *dosul scoarței din față* a manuscrisului de la Neamțu⁵³⁾, atunci mai de grabă este de crezut, că avem de a face cu o însemnare de mai târziu, făcută de vre o persoană, care sau a pus rânduețile în manuscrisele mănăstirii, sau va fi al-

cătuit vre un catalog al acelor manuscrise. — E de dorit, ca atunci când Academia Română își va recăpăta manuscrisele de la Moscova, să se cerceteze, dacă aceeaș mână, care a scris Pravila de la mănăstirea Neamțului, tot aceea a făcut și însemnarea „Pravila Vel.“

În sfârșit, adeverindu-se, că în Pravila de la Neamț se găsesc rânduețile din *leges colonariae* de mai sus, se va învedera și mai mult, că am avut dreptate, când am căutat legea lui Alexandru cel Bun în Pravila lui Vasile Lupu și am găsit-o, cel puțin în parte, în cele 94 de paragrafe de la începutul acesteia luate din *leges colonariae*, după cum am aratat în 1912⁵⁴⁾.

S. G. Longinescu

Asupra viitoarei legi de organizare judecătorească

Societatea nu are încredere în judecătorii care ridică treptele magistraturii la brațul politicianilor!

Traian R. Seriban

Înainte de 1907, cine voia un post în magistratură, trebuia să utilizeze protecția oamenilor politici, fără de care era imposibilă ridicarea treptelor ierarhiei judecătorești.

Iată însă că sistemul acesta de justiție a creat mari nemulțumiri, țărănimea nu avea un sprijin puternic în magistrat, care era veșnic cu frica în sân, spre a nu fi mutat peste noapte în cel-l'alt capăt al țării.

Independența, imparțialitatea, erau cerinți inadmisibile, imposibil de intrat în calculul Cluburilor politice, care, ori cât erau de desbinate pe alte chestiuni sociale, când era vorba însă de magistratură, se înțelegeau perfect.

Regimul de interes personal și-a dat roadele lui căci, de abia trecuse sărbătoarea marelui expozițiuni din 1906, în anul următor, seninul cerului s'a întunecat prevestind o furtună uriașă, vulcanul nemulțumirilor începea să arunce asupra țării lavă și foc, țărănimea toată, de la un capăt la altul al hotarelor, s'a ridicat ca un singur om, cerând dreptate.

Clasa dirigentă, galbenă de spaimă, șovăind pe picioare, înpăimântată, tremurând de perspective necunoscute, a înțeles că, dacă nu pot da pământ robilor înflămânziți, cel puțin o justiție nepărtinitoare și sigură, trebuie să le pue la îndemână.

În lumina incendiului pustiitor, oamenii de atunci au înțeles că salvarea patriei stă în forța imensă a justiției.

Din sgomotul asurzitor al tunului, din lacurile calde de sânge nevinovat, a eșit legea judecătorilor de ocoale și aceia a organizării judecătorești.

Peste victimele măcelului înfiorător, a ruinelor fumegând încă, ca o adiere de primăvară, vag dar promițător, sufletul justiției, al dreptății, a înălțat frunțile.

Și țaranul, blând, a uitat totul, s'a apucat iar de muncă, satisfăcut că vedea de 2 ori pe lună judecătorul în comna lui.

De atunci, ani au trecut, iar judecătorii noștri după examene de capacitate, au făcut în fundul satelor o

48) Cf. I. Peretz, Curs de Istoria Dreptului Român, p. 454, rândurile 19 și urm.

49) Cf. *Idem*, *ibidem*, p. 563, rândurile 13 și urm.

50) *Istoria Dreptului Românesc*, p. 135/136.

51) *Pravila lui Vasile Lupu și Prosper Farinaccius*, p. 13/14.

52) Zachariae, *Geschichte des griechisch-römischen Rechts*, nu spune, că în dreptul bizantin ar avea ființă procedura prin jurători.

53) Gr. Condratu, l. c., v. mai sus p. 226 rândul 48 și 49.

54) *Legi vechi românești și izvoarele lor*, Vol. I, Introducere, p. K. p. N., n. 40 și p. P. n. 51-56.

operă socială imensă, impiantând în brazda dătătoare de viață stindardul dreptății.

Societatea credea că, din momentul acelei legi, politicianismul și-a retras ghiara ce o ținea întinsă asupra magistraturii.

Decepțiunea a fost însă amară, căci, chiar sub această lege, tot nu puteai fi numit fără protecția puternicilor zilei, iar oamenii care uitaseră spectrul revoluției, au reintrat în obiceiurile vechi, continuând cu loviturile pătimașe, ceiace se dovedește suficient și fără puțință de tăgadă, cu faptul că s'au ridicat glasuri din însăși Înalta Curte de Casație, care cereau ca Consiliul Superior al Magistraturii să fie ferit de contactul cu ministrul, căci altfel presiunea există, iar imparțialitatea devine iluzorie.

Sub imperiul actualei legi, dela Ministerul Justiției s'a pus întrebarea unui judecător din Galați, care cerea o mutare la Bacău, dacă are asentimentul politicianilor de acolo, iar un alt magistrat mutat dela Vaslui la Iași, s'a dus la șeful politic care era la putere, spre a'l ruga să nu fie contra venirii lui în oraș.

În ultimele alegeri presa a scris multe asupra magistratilor, prezidenți ai secțiilor de votare și totul din cauza politicianismului care îndrăznește prea mult.

În hotarele României Mari trebuie schimbată radical mentalitatea actuală, căci alt-fel ne vom prăbuși.

Acum se anunță o lege nouă de organizare judecătorească.

Or câte avantaje va crea ea pentru un magistrat, ca, gradații, înaintări pe loc, etc., nu va prezenta nici o valoare socială, dacă acest soi de politicianism nu va dispărea.

Trebuie asigurat modul cum să se facă numirile, transferările și înaintările, fără concursul politicianilor, pentru ca magistratura să devie independentă, imparțială în modul cel mai ideal, plătită extrem de bine, singura condiție pentru a menține și atrage elementele bune.

Dacă legea nu va avea aceste condiții absolut indispensabile consolidării României-Mari, atunci ordinea și disciplina din țară vor fi declarate în stare de faliment.

Politicianismului trebuie să-i cântăm veșnica pomenire, pentru că astăzi patriei îi trebuie politică națională de interes obștesc, cu excluderea completă a intereselor personale, iar de răbdarea poporului nu trebuie abuzat prea mult.

Legile sunt bune atâta timp cât ai magistratură care să le aplice, dacă însă partidele politice prezidează la convulsunile acestui select corp, care e una din garanțiile sociale ale Nației, atunci trebuie să le aducem la sentimentul realității și dacă nu văd, trebuie să le deschidem ochii asupra pericolului permanent care amenință liniștea grupurilor umane.

Sistemul de înfometare a magistraturii să înceteze.

Politica să dispară cu desăvârșire din Sanctuarul Justiției.

Numirile, transferările și înaintările să isvorască din lege, fără a mai avea nevoie de concursul oamenilor politici, bazate pe merit, vechime, pentru a se înălța caracterele acolo unde trebuie.

Legea care privește justiția nu trebuie să conțină nici o nedreptate.

Iată condițiunile indispensabile pe care trebuie să le îndeplinească viitoarea lege de organizare judecătorească.

Altfel, orice muncă și străduință este zadarnică.

TRAIAN ROMULUS SCRIBAN
Judecătorul Ocolului Herța-Dorohoi

Contribuțiuni la clarificarea unei chestiuni controversate

— Art. 215 din legea vamală —

În No. de 18 Martie a. c. al „Curierului Judiciar” d-nul Traian Alexandrescu face o critică nedreaptă, după credința noastră, modului cum Curtea de Casație S. III interpretă și aplică art. 215 l. vamală.

D-sa arată — dacă pot rezuma astfel observațiunile sale — că Curtea de Casație s. III a săvârșit o gravă și continuă infracțiune contra regulilor elementare în materie de inscripțiune în fals.

Și făcând unele reflexiuni amare asupra «atâtor condamnări nedrepte», «averi confiscate» și «reputațiuni compromise», cum și asupra lipsei de responsabilitate „a unei anumite categorii de profesioniști”, d-sa se întreabă cu grijă: cum se poate ca instanța noastră supremă să nu-și dea seama că înscrierea în fals nu se poate cere și încuviința de cât în scopul de a se combate și dărâma fapte constatate de agenți «propriis sensibus»? Cum se poate ca Curtea de Casație să tăgăduiască instanțelor judecătorești de fond dreptul de a califica legalmente faptele constatate de agenții vamali, sau de a schimba calificarea juridică a acestor fapte?

Dacă aceste întrebări ar fi îndreptățite, dacă Curtea de Casație s. III ar fi spus — ceea ce îi atribue d-l Alexandrescu, că înscrierea în fals este admisibilă în contra calificării legale dată faptelor de către agenții vamali, dacă Curtea ar fi tăgăduit instanțelor judecătorești dreptul de a califica legalmente faptele constatate în procesele verbale de contrabandă, nu ne-ar rămâne — firește — de cât să ne asociem, cu aceiași revoltă și îngrijorare la observațiunile d-lui Alexandrescu, căci nici o critică, pentru a dărâma asemenea teorii fantastice din partea Curții, n'ar fi destul de aspră.

Dar așa este oare în realitate? Afirmă Curtea asemenea teorii?

D-l Alexandrescu citează — ca punct de incriminațiune — între altele, decizia No. 682/922, în care Curtea nu face decât să stabilească adevăratele principii ale art. 215, principii, care rămând în picioare chiar și în urma deciziunii date de Secțiunile Unite, și care vor rămâne până când art. 215 va fi modificat;

«Este adevărat — zice s. III, — că în contra pre-
«zumțiunilor și deducțiunilor juridice, care nu sunt
«constatări de fapte materiale, ci stabiliri de ra-
«porturi între faptele constatate și starea de drept,
«proba înscrierii în fals este inadmisibilă și ino-
«perantă, totuși nu rezultă de aci că prezumțiunile
«și deducțiunile primilor judecători ar putea fi cen-
«zurate și modificate de instanța de apel prin ad-
«ministrarea altor probe, atunci când art. 215 le-
«gea vămilor este categoric, prevăzând că singurul
«mijloc de probă în contra proceselor verbale de
«contrabandă este înscriere în fals».

Dacă este ceva de obiectat în privința acestei deciziuni, obiecțiunea s'ar putea îndrepta mai mult împotriva redacțiunii poate defectoase a deciziunii decât ideii juridice care a inspirat-o și care se poate ușor desprinde și înțelege, chiar în forma imperfectă în care a fost redată.

În adevăr, când Curtea arată că în contra deducțiunilor juridice proba înscrierii în fals este inadmisibilă și inoperantă, prin aceasta dânsa, contrar de ceea ce îi atribue d. Alexandrescu, nu face

de cât să înlătore — ca imposibilă de conceput — ideia că deducțiunile în drept, sau calificarea legală a faptelor s'ar putea combate prin înscrierea în fals. O atare probă, ca și oricare alta, contra *caracterizării juridice* a unui fapt nu are nici un sens, este *inoperantă*, cum zice Curtea. „Dar — adaugă dânsa mai departe — nu este mai puțin adevărat că prezumțiunile și deducțiunile (în fapt) ale agenților vamali nu pot fi cenzurate și modificate de instanța de apel prin administrarea altor probe de cât aceia a înscrierii în fals, singura autorizată de art. 215.

D. Alexandrescu crede că prin acest mod imperfect de redacțiune, Curtea ar pretinde înscrierea în fals contra... deducțiunilor și presumpțiunilor, rezultat al unor operațiuni intelectuale, ceea ce evident că ar fi o absurditate și un non-sens. Ori cine însă poate înțelege, ceea ce Curtea voește să spună, că deducțiunile *în fapt* ale agenților nu pot fi modificate de cât prin dărâmarea a *însăși faptelor materiale* pe care atari deducțiuni și convingeri se sprijină, iar această dărâmare de fapte materiale nu se poate face de cât pe calea procedurii falșului.

Se poate ca faptele materiale constatate să fie exacte și netăgăduite de nimeni și numai deducțiunile și presumpțiunile trase din ele să fie greșite.

Ei bine, în acest caz deducțiunile în fapt ale agenților, ori cât ar fi de greșite nu pot fi combătute înaintea Tribunalului, în apel, prin nici o probă, nici prin înscrierea în fals, pentru că această probă ar fi inoperantă, nici prin martori, sau prezumțiuni contrarii, căci ar fi a se da Tribunalului dreptul de a reface probele și de a constata în fond existența sau inexistența infracțiunii, ori acest drept, el nu-l are decât în materie de contravențiuni sau delictive de reficența vamală, iar nu și în materie de contrabandă, ceace rezulta destul de clar din combinațiunea aliniatelor 1 și 2 ale articolului 215.

Concluziunea este, că procesele verbale de contrabandă care s'ar întemeia pe deducțiuni greșite în fapt nu și pot avea corectivul lor de cât în decizia aprobativă a Ministrului de finanțe, care singur este în drept, observând eroarea grosieră a raționamentelor făcute de agenți, să infirme actele dresate de ei și să refuze aprobarea condamnățiunii. Odată însă ce ministrul confirmă actele și aprobă condamnățiunea, nici un mijloc de refacere a probelor nu mai poate fi utilizat la instanța de apel, care, după lege, nu are dreptul să judece temeinicia în fond a proceselor verbale de cât dacă se cere și se administrează, și *întrucât aceasta este posibil*, procedura inscripțiunei în fals.

Sistemul acesta este fără îndoială excesiv de riguros și susceptibil de critice îndreptățite și serioase, el însă este sistemul preconizat de lege și nu judecătorul care îl aplică poate fi făcut răspunzător de asprimea lui.

PETRE POPESCU
Grefier Curtea de Casație

Omisțiuni la modificarea legii Timbrului din 1920

Este necontestat faptul că actualele reforme legislative au în primul loc un caracter democratic, care se accentuează din ce în ce mai mult și care concordă cu spiritul vremurilor.

În materie fiscală s'au făcut mai multe modi-

ficări, s'au mărit toate taxele de timbru după cum era și just față cu deprecierea monetară: exemple se pot da multe începând cu art. 17 din legea timbrului, care fixează pentru petițiuni în genere taxa de 1 leu în loc de 0.30 bani, art. 21 dublează vechia taxă și în plus mai prevede o taxă proporțională de 0.50 bani la sută, deci o sporire destul de importantă.

Regulamentul portăreilor prin art. 229 prevede o sporire a taxelor de transport dela 0 lei 30 bani pe kilometru până la 2 lei, deci o majorare aproape de șapte ori.

Fără să discut în prealabil dacă e bine sau rău ca statul să supue pe justițiabili la anumite taxe avându-se în vedere multiplile greutăți prin care trec toate statele, un lucru însă nu trebuie trecut cu vederea, că deprecierea monetară are consecinți directe față de toate categoriile sociale, față de toți indivizi.

Vreau să spun că în recentă modificare a legii timbrului mărimdu-se toate taxele, iar în art. 40 lăsându-se vechile cote (dare foncieră 150 lei, chiria 300 lei, și venit anual de 600 lei) pentru actele de paupertate aceasta echivalează cu desființarea acestor certificate, este tot așa ca și cum s'ar zice că certificatele de paupertate nu se mai eliberează decât prin indulgența funcționarilor respectivi, căci 600 lei înainte de războiu însemna un venit anual cu care un om trăia bine. Ce înseamnă astăzi și cu un venit mai mic de 600 lei? Nu se poate spune că astăzi banii sunt efteți și deci li câștigă mai ușor, căci iată proporția cu vechile taxe.

Pentru comuna Bulgarica din județul Cetatea Albă distanța 150 km. de Tribunal: înainte câte 0.30 bani pe kilometru costa taxa de transport 45 lei, astăzi câte 2 lei face tocmai 300 lei. Și atunci o femeie a cărei bărbat este dispărut fără să poată avea dovezi că e mort în război și e nevoită să dea divorț, va trebui să plătească numai pentru citații fără timbre 1800 (căci de șase ori trebuie să se prezinte la divorț în Basarabia plus martorii) afară de publicații care costă tot pe atâta poate și mai mult. Ce poate să facă? Primarul și perceptorul vor scrie în certificat că e muncitoare cu mâna și câștigă câte 20 lei pe zi, deci nu întrunește condițiile art. 40 legea timbrului, nu i se poate elibera certificat.

Am citat un singur exemplu; ele sunt nenumărate. În graba cu care se legiferează și se fac modificările în prezent, ar fi de dorit să nu se nesocotească echitatea, căci aceasta este calitatea esențială a unei legi, să fie echitabilă, logică, fără care orice alte calități ar îndeplini o lege nu poate să fie privită cu încredere și primită cu supunere; ea trebuie să satisfacă nu numai pe acei ce sunt în stare să se impună prin presă, prin greve, ci mai ales pe cei ce nu se pot ușor manifesta.

Aducând acestea la cunoștință, apelez la cei în drept pe această cale ca să satisfacă cel puțin acuma, deși cam târziu, pe acei care nu și trimit reprezentanți la confecționarea sau modificarea legilor.

FILARET FILIPESCU

Avocat. Cetatea Albă

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I

Audiența dela 27 Decembrie 1922

Președinția d-lui GH. V. BUZDUGAN, Președinte

Ion Gurbină cu Nicolae St. Gurbină

Decizia No. 1429

Erede rezervatar. — Deține rezerva dela lege. — Terțiu față cu actele de dispoziției ale lui decujus care-i ating rezerva. — Consecințe. — Art. 841, 847 și 1198 c. c.

Erede rezervatar. — Atingerea rezervei prin donațiuni făcute streinilor. — Pot fi atacate. — Art. 841 și 847 c. c.

Prescripția achizitivă. — Acțiunea în anulare sau reducere din partea eredelui rezervatar. — Nu se poate invoca prescripția achizitivă.

1. *Eretele rezervatar nedefinind rezerva dela decujus, ci dela lege, el este în drept în acțiunea prin care atacă actele de dispoziție cu titlu oneros ale lui decujus, că atingându-i rezerva, — să ceară, în calitatea lui de terțiu, proba cu martori pentru a dovedi că acel act conține în realitate o donațiune deghizată, care-i atinge drepturile sale de succesori rezervatar; din aceleași considerațiuni nu i se poate opune obligațiunea de a garanta pe cumpărător.*

2. *Rezervatarul atins în rezerva sa, poate ataca pentru acest motiv nu numai donațiunile făcute comostenitorilor, ci și cele făcute persoanelor streine de moștenire.*

3. *Prescripția achizitivă nu poate fi invocată într'o acțiune în nulitate sau reducere intentată de erede rezervatar contra aceluia care a dobândit imobilul, acțiune în care nu se discută dreptul de proprietate al vânzătorului, ci numai că vânzarea aparentă cuprinde o donațiune, care atinge rezerva.*

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier D. Florescu, pe d-l av. Iosif Igiroșanu pentru recurent și pe d-nii av. M. Spineanu și Nicodinescu pentru intimat și

Deliberând,

Asupra recursului făcut de Ion N. Gurbină în contra sentinței No. 43/921 a Trib. Mehedinți secția I-a, dată în proces cu Nicolae Stan Gurbină pentru revendicare.

Văzând motivele de casare astfel formulate:

I. «Lipsă de motivare, eroare grosieră de fapt și violarea art. 1189 c. c.

«Tribunalul afirmând printr'un considerent al hotărârii sale «că găsește inadmisibilă proba cu martori cerută de apelant întrucât nu se poate dărâma cu martori niște acte investite cu toate formele legale și în contra și peste conținutul unor atari acte nu se poate admite martori, în plus că această probă se cere după 20 de ani dela data actelor», motivează greșit, adică nu motivează de loc, și comite și o eroare grosieră de fapt deoarece, primo, eu nu am cerut proba cu martori ca să dărâm acele acte de pretinsă vânzare ci am cerut pur și

simplicu, după cum se vede dela practicarea hotărârii, să probezi cu martori și prezumții că acele vânzări nu sunt vânzări reale ci donațiuni deghizate, și am cerut această probă fiind că eu, ca terțiu nu puteam să-mi procur un contra înscris sau altă probă scrisă despre deghizarea acelor donațiuni; și secundo, nu este exact că proba cu martori am cerut după 20 de ani dela data actelor, deoarece după cum rezultă din concluziile mele scrise dela dosarul Tribunalului și din petiția mea de intentarea acțiunii la Judecătoria, intimatul n'a luat în posesie imobilele succesiunii cuprinse din acele acte decât cu 8-9 ani înainte de intentarea acțiunii mele, deoarece ceea ce importă în speță este durata posesiei, nu data actelor.

Astfel Tribunalul făcând în acest considerent o constatare greșită și o eroare grosieră de fapt pronunță o hotărâre nemotivată și violează și art. 1198 c. c.

II. «Violarea art. 841 și 847 c. c. și principiile de drept relative la quotitatea disponibilă și la rezervă.

«În adevăr Tribunalul printr'un alt considerent afirmând că intimatul deținând imobilul ce se revendică ca cumpărător, iar nu ca comostenitor cu apelantul, nu i se poate opune donațiile deghizate așa că fiind străin nu poate fi considerat decât ca un cumpărător real, comite o eroare grosieră de fapt socotind că moștenitorul rezervatar n'are acțiunea în reducerea liberalităților care îi atacă rezerva, decât contra comostenitorilor săi, iar nu și contra ori cui și violează art. 841 și 845 c. c.

III. «Exces de putere și violarea art. 1169, 1846 și 1847 c. c.

«În adevăr, când Tribunalul prin alt considerent afirmă că vânzările fiind făcute de autorul apelantului, în atare caz apelantul nu numai că nu mai poate revendica imobilele vândute de autorul său care este obligat și la garanție în caz de citațiune, — comite două erori grosiere de drept și de fapt, deoarece eu nu revendic și nu cer anularea acelor vânzări, ci prin acțiunea mea cer numai reducerea lor ca donațiuni deghizate și respectarea rezervei mele și secundo, eu nu exercit acțiunea mea în calitatea de moștenitor pur și simplu, ci ca moștenitor rezervatar; ori eu ținând rezerva mea dela lege și chiar în contra autorului meu acțiunea mea este acțiunea unui terțiu.

«Astfel Tribunalul grație acestei erori de drept și de fapt comite un exces de putere admitând și această fine de neprimire în contra apelului și acțiunii mele.

«Dar prin considerentul final Tribunalul afirmând că intimatul dovedind că imobilele revendicate le-a cumpărat cu acte autentice și că le-a posedat neîntrerupt și ca proprietar dela 1901 și 1903 până la 1914, data acțiunii, le-a prescris printr'o posesie de 10 ani, face o afirmare inexactă în fapt deoarece nu numai că intimatul n'a probat cu nimic posesia acelor imobile, fiind de 10 ani dar nici n'a cerut chiar să facă o asemenea probă, mărginindu-se numai să invoace prescripția, după cum se vede la practicarea hotărârii și din concluziile sale scrise;

«Ori posesia nu se presună, cel ce invoacă prescripția trebuie să probeze posesia.

«Astfel Tribunalul a violat și art. 1169, 1846 și 1847 c. c.»

Având în vedere sentința supusă recursului din care rezultă că, recurentul Ion N. Gurbină, fiu al defunctului Nicu Gurbină, a intentat acțiune în revendicare în contra intimatului Nicolae Stan Gurbină, revendicând patru bucăți din pământul dat la 1864 tatălui său, după legea rurală și pe care intimatul le-ar deține fără nici un drept;

Că, această acțiune a fost respinsă de Tribunal în apel, prin sentința supusă prezentului recurs;

Că, pentru a da această soluțiune litigiului, Tribunalul constată în fapt și motivează că, intimatul a devenit proprietar al acestor terenuri pe temeiul actului de vânzare, intervenit în 1901, între dânsul și tatăl recurentului și a posesiunii necontestate de peste 10 ani, pe baza acestui just titlu și a bunei credințe; că proba cu martori cerută de recurent pentru a dovedi că actul de vânzare invocat de intimat ar conține în realitate o donațiune deghizată, căci nu s'ar fi numărat prețul vânzării și datorită capitațiunii defunctului, în acțiunea care îi atinge rezerva, nu este admisibilă pe temeiul

se referă decât la imobile²⁾, că unele legi speciale deși autoriză unele exproprieri mobilire³⁾, de pildă, rechizițiuni de trăsari și cai pentru transporturi militare⁴⁾, în speță însă, nu poate fi vorba de astfel de rechizițiuni, strict îngaduite de legiuitor.

În privința vânzării unui terțiu a animalului rechiziționat⁵⁾ autoritatea comunală ne invocând de loc un motiv de utilitate publică, ci un simplu drept civil de proprietate pe care și-l atribuie asupra animalului în litigiu, ea n'a tratat decât ca parte contractantă, iar nu ca autoritate publică, așa că actele sale pot fi supuse dreptului comun și deci apreciate de instanțele ordinare⁶⁾.

În speță, prin urmare, actul administrativ de care se plâng apelanții — reclamanți, vânzarea vacei lor lui Dêchêne, — este nu un act de autoritate, ci o măsură individuală luată de comună, care este în afară de atribuțiunile ei municipale, și, deci aduce o atingere ilegală unor drepturi civile ale particularilor.

Ca consecință, vânzarea făcută de comună este lipsită de orice efect legal, iar convențiunea este fără cauză sau bazată pe o cauză ilicită (art. 1131 și 1133 c. civ. belg., art. 966 și 968 c. civ. rom.).

Ca atare acțiunea în revendecare intentată de apelanții-reclamanți este fondată, ca și chemarea în garanție a intimatului Dêchêne contra comunei.

În speță, decide Curtea, nu se poate invoca măcar nici decretul-lege din 31 Mai 1917 (art. 2 și 3)⁷⁾, căci nu este chestiunea de un act săvârșit de puterea ocupantă⁸⁾.

Pe aceste considerațiuni Curtea din Gand admite apelul și reformează în totul sentința Trib. Bruges.

E. C. D.

2) *Thonissen*. La Constitution belge annotée, 2-e Ed. II No. 60; *Giron*. Droit administratif 2 e Ed. No. 453 p. 450.

3) *De Brovuckerc et Tialemano* Rép. 1846. V^o. *Expropriation*, chap. III, p. 180: «Principiul utilității publice nu este mai puțin aplicabil la acest fel de proprietate, proprietatea mobilă»; *Pand. Belges* V^o *Expropriation d'utilité publique*. Nos 26, 114-117, 159-161; *Giron* loc. cit.

4) Conf. *Giron* op. cit. no. 453.

5) Tribunalul asimilase rechizițiunea unei exproprieri, unei vânzări forțate. Într'adevăr doctrina asimilează în general rechizițiunea unei vânzări silite, adică o vânzare cu o natură specială, care n'are nimic comun cu vânzarea propriu zisă, ale căreia forme și natură sunt regulate de art. 1582 și 1583 c. civ. belg., (1294 și 1295 c. civ. rom.). Nu există nici un acord între puterea rechiziționatoare și rechiziționat asupra lucrului și prețului. Însă, când rechizițiunea este legală și regulată, ea produce toate efectele vânzării; proprietatea obiectului rechiziționat este dobândită de plin drept de partea rechiziționatoare dela cel rechiziționat (art. 1583 c. civ., 1295 c. civ. rom.).

Acest punct de vedere însă n'a fost admis de Curte.

6) *Thonissen*. op. cit. art. 92-93 No. 377 și urm.

7) Echivalent decretului-lege român 1480/917.

8) Vezi asupra unui caz identic: Judecătoria Oc. Calafat, Cartea de judecată 263 din Sept. 1919, cu nota *Abil*, în *Curierul Judiciar* No. 14/919 p. 141 și urm.

TRIBUNALUL VASLUI

Audiența dela 30 Mai 1922

Președenția d-lui AL. ANTONESCU, Președinte
Sentința civilă No. 142

Revizuire. — Stat. — Neglijența reprezentantului său de a da delegație să fie reprezentat în instanță. — Inadmisibilitate. — Art. 291 pr. civ.

Nu se poate cere revizuirea pe temeiul art. 291 pr. civ., când Statul luând cunoștință de termenul pentru care fusese chemat la judecată, reprezentantul său n'a dat cuvenita delegație de a fi reprezentat în instanță, din neglijență.

Tribunalul,

Asupra cererii de revizuire făcută de Ministerul de Răsboiu prin avocatul Statului din jud. Vaslui, cu cererea înreg. la No. 20367/921, a sentinței Tribunalului Vaslui No. 235 din 29 Septembrie 1921, dată în procesul de daune cu Inginerul I. Arbore;

Având în vedere că prezenta cerere de revizuire se face pe baza dispozițiilor art. 291 proc. civ. invocându-se de către Minister lipsa de apărare a sa la termenul de 29 Septembrie 1921, când s'a respins ca nesustenută opoziția Ministerului de împrejurarea că Ministerul n'a avut timpul util a da cuvenita delegație de reprezentare a sa în instanță pentru acel termen;

Având în vedere că din examinarea actelor din dosarul cauzei, se vede că pentru ziua de 29 Septembrie 1921, când s'a respins ca nesustenută opoziția Ministerului, Ministerul a avut cunoștință de termen încă din ziua de 23 Septembrie 1921, când a semnat dovada de primirea citației, dovadă aflată la dosarul cauzei, deci citația s'a înmănat în termen util și avea tot timpul material a da cuvenita delegație de reprezentare în instanță, și dacă n'a făcut-o aceasta, e numai din neglijență, situație pentru care este inadmisibilă o cerere de revizuire și în nici un caz nu poate fi asemănat cu disp. art. 291 proc. civ. care consideră în principiu admisibilă o cerere de revizuire când acei însărcinați cu apărarea unui litigiu nu s'a apărat deloc asupra capătului sau capetelor de cereri aduse în judecată;

Având în vedere că, mai mult, din examinarea întregului dosar se constată că toate probele administrate de reclamant în acest litigiu, care durează dela 6 Februarie 1919 s'au administrat contradictoriu cu Ministerul, care a pus cuvenitele concluzii; astfel fiind, cererea de revizuire se găsește nefondată și Tribunalul cată a o respinge ca atare;

Apreciind și cheltuelile de judecată le fixează la 200 lei. Pentru aceste motive, Tribunalul respinge, etc.

(ss) A. Antonescu; Em. Marțian.

Grefier (ss) Cosma.

NOTA. — Inginer I. Arbore chemat în judecată în fața judecătoriei ocolului Vaslui Ministerul de Răsboiu, spre a fi condamnat a-i plăti daune, cauzate unui imobil al său din Vaslui, de explozia unui depozit de muniții.

Judecata față de dovezile făcute și în lipsa reprezentantului Ministerului de Răsboiu, admite acțiunea. S'a făcut apel la Tribunal, care a fost respins ca nesustenut. S'a făcut opoziție de Ministerul de Răsboiu la judecarea căreia avocatul Statului s'a prezentat cerând un termen întrucât nu-i sosise delegația dela Ministerul de Răsboiu,

spre a se putea susține opoziția, motivând termenul prea scurt dela primirea citației la Minister spre a i se fi putut trimite delegația.

Tribunalul apreciind că avocatul Statului fără delegație nu putea reprezenta Ministerul de Răsboiu, și în baza concluziilor puse în acest sens de reprezentantul adversarului, respinge opoziția ca nesustținută.

Se face cerere de revizuire de Minister în baza art. 291 proc. civ. întrucât Ministerul nu a fost apărât și Tribunalul respinge cererea de revizuire.

Tribunalul, deși în considerente constată că opoziția a fost respinsă ca nesustținută, că deci Ministerul nu a fost apărât și că singura condiție cerută de art. 291 proc. civ. spre a se admite revizuirea se găsea împlinită, totuși, constatând că procedura a fost la timp îndeplinită față de Minister și că ar fi fost suficient timp de a se trimite delegație avocatului Statului, consideră că neglijența Ministerului nu poate fi asimilată cu o lipsă de apărare, îndreptățind o cerere de revizuire, cu atât mai mult că avocatul Statului — pe care Tribunalul îl socotise neprezent întrucât opoziția s'a respins ca nesustținută — ar fi pus „cuvintele concluzii“.

Argumentația precum și soluția sunt surprinzătoare.

Art. 291 proc. civ. dă dreptul Ministerului a cere revizuirea nefiind apărât, indiferent de împrejurările de fapt care ar fi împiedicat apărarea, pe care împrejurări Tribunalul nu avea să le aprecieze, și pe care apreciindu-le adaugă art. 291 pr. civ. condiții necerute de text și comite un exces de putere și o violare a art. 291. Mai mult încă, cererea avocatului de a i se da o amânare fără a pune concluzii, echivalează cu o lipsă totală de apărare (Casație, secția I, *Curierul Judiciar* No. 4 din 1915 și *Dan*, Pr. civilă No. 43 sub art. 291).

Dar cum se împacă „concluziile convenite“ puse de avocat cu respingerea opoziției ca nesustținută?

Speța s'a prezentat identică în fața Inaltei Curți de Casație, care bine înțeles a casat-o (vezi Casație secția I, *Buletin*, 1911 pag. 1063 și *Dan*, Proc. civilă, nota 40 de sub art. 291).

Sperăm că și această sentință va fi casată la fel.

TH. N. MANDREA

TRIBUNALUL PRAHOVA S. II

Audiența dela 7 Decembrie 1921

Președinția d-lui V. PETRESCU, Judecător,
Sentința civilă No. 115

Comerciant. — Neținerea regulată a registrelor. — Patenta. — Dacă este aplicabil art. 82 l. timbrului? — Art. 22 cod. com.

Art. 82 al. I din legea timbrului pedepsește cu o amendă numai faptul neposedării registrelor sau refuzul de a le înfățișa agentului fiscal, nu și ne-

ținerea lor neregulată, cum este în speță, care atrage sancțiunile art. 22 c. com.

Tribunalul,

Având în vedere apelul făcut de Ilie Fățeanu, domiciliat în com. Bușteni, cu petițiunea înreg. la No. 14.704/921, în contra procesului-verbal, dresat de d-l controlor C. Alexandrescu, șef de secție în serviciul Ad-ției Financiare a județului Prahova, cu data de 2 Iulie 1921 și aprobat de Ministerul de finanțe cu ordinul 70542/921;

Având în vedere susținerile ambelor părți;

Având în vedere că prin sus zisul proces verbal apelantul este supus la amendă de lei 351, egală cu taxa patentei pe un an, în baza art. 82 legea timbrului;

Având în vedere că din textul procesului verbal atacat cu apel se constată că apelantul a prezentat agentului fiscal la cererea acestuia registrele comerciale taxate cu chitanțele No. 16802 și No. 1681/921, că agentul fiscal examinând registrele a constatat că într-ânsele nu s'a înregistrat nici un fel de operațiuni comerciale, fiind ținute în alb și a conchis că apelantul nu posedă registrele pretinse de art. 22 din cod. com. fapt pentru care l-a supus la amenda mai sus arătată, în baza art. 82 legea timbrului;

Considerând că prin art. 82 alin. I, legea timbrului se pedepsește cu amendă numai faptul neposedării registrelor sau refuzul de a le înfățișa, iar nu și ținerea lor în mod neregulat; că deși nu s'a trecut operațiunile comerciale în registre, rămânând filele nescrise și deci comerciantul, în mod indirect ne având nevoie de un nou registru, evită a plăti alte taxe, totuși prin o asemenea procedare el se expune la sancțiunile codului de comerț prevăzute faptului ținerei registrelor în mod neregulat, adică la imposibilitatea de a proba în favoarea sa cu acele registre și eventual la condamnarea pentru bancrută simplă, dar nici de cum la amenda stabilită de legea timbrului, care nu se ocupă de regularitatea registrelor, ci numai de existența lor spre a fi taxate; ori nu se poate susține că un registru nu există pentru că nu s'a trecut în el operațiunile comerciale;

Că așa fiind în specie, art. 82 legea timbrului nu este aplicabil și deci apelul făcut de Ilie Fățeanu fiind întemeiat câtă a se admite și a se apăra numitul de plata amenzii la care a fost supus prin procesul verbal dresat de agentul fiscal;

Pentru aceste motive, Tribunalul admite apelul etc

(ss) V. A. Petrescu, Const. Popescu.

Grefier (ss) Gh. Ionescu.

NOTA. — Tribunalul face o distincție de bună logică juridică, privitor la ținerea registrelor, deosebind chestia fiscală de aceea a legiuirii comerciale. Sub aspectul vieții comerciale chestia registrelor cere imperios îndeplinirea unor formalități substanțiale, cari constituiesc condițiuni di-ordin intrinsec. De pildă, parafarea și viza asigură exactitatea, sinceritatea conținutului, împiedică falsificarea și substituirea lui¹⁾. Ținerea regulată a registrelor interesează pe comerciant, pe debitorii și creditorii săi²⁾, arătând situațiunea reală, îi stimulează administrarea regulată a patrimoniului, pune în lumină evoluția afacerilor

1) Cas. Roma, 8 Iunie 1899, *Temi Gen.* 652. *Annuario*, vol. XV, 99, No. 25, pag. 58.

2) *C Vivante*, *Diritto Commerciale*, I, No. 171, pag. 204.

sale, buna sau reaua sa credință.³⁾ Privit lucrul astfel mersul comerțului este de interes general, comerciantul îndeplinește o misiune publică și intervenția legiuitorului, ca îndrumător în legăturile sale de afaceri, este firească.

De aici urmează deosebite sancțiuni: Ținerea neregulată a registrelor lipsește pe titularul lor de beneficiul probei, ce rezultă din ele, în justiție, îl face să piardă dreptul de moratoriu⁴⁾. Posesorul unui registru neregulat ținut nu poate să obțină legalizarea unui extras de cont spre a-l întrebuința într'un proces⁵⁾. Lipsa de viză a registrelor, nefacerea inventariului atrag după sine⁶⁾ pedeapsa bancrutei simple.

Din punct de vedere fiscal tribunalul socotește că registrele în alb nu echivalează cu lipsa, sau refuzul lor, prevăzut de art. 82 din legea timbrului; prin urmare, amendă fiscală urmează a fi înlăturată. Nu împărtășim această vedere a tribunalului. Faptul de a avea registre, dar fără a trece nimic în ele, poate constitui un mijloc de a înlătura legea timbrului⁷⁾, mai ales că această lege nu prevede nici o pedeapsă pentru aceia, care nu prezintă în fiecare an registre noi spre parafare și viză⁸⁾. Cineva, poate deci, să țină ani de-a rândul aceleași registre, numai de formă. Legile însă trebuiesc executate, nu parodiate. Este adevărat că Inalta noastră Curte de Casație a hotărât că ținerea neregulată a registrelor iese de sub controlul fiscoșului și intră în suverana apreciere a judecătorului, dacă această stare — după importanța comerțului — echivalează sau nu cu ținerea registrelor⁹⁾. Ținerea neregulată este însă cu totul altceva decât păstrarea registrelor în alb. Instanțele noastre judiciare au socotit de contravenienți nu numai pe acei, care au registre fără a trece nimic în ele, dar și pe aceia, care țin registre netimbrate¹⁰⁾, sau pe aceia, care nu posedă toate registrele¹¹⁾. Au arătat, de asemenea, multă rigoare în cazurile în cari registrele erau ținute numai în aparență¹²⁾, când au prezentat agenților fiscoșului foi în alb¹³⁾, sau când au prezentat registre vizate de mult¹⁴⁾. Indreptată în acest fel, jurisprudența noastră urmează calea adevărată. Într'adevăr taxa de înregistrare este un drept asupra faptului juridic, timbrul este un

drept asupra actului scris, care conține faptul juridic. Timbrul este un impozit de consumațiune, indirect, care se percepe în momentul alcătuirii actului¹⁵⁾. Posesia registrelor în alb, fără un conținut, păgubește fiscoșul, contrazice legea în spiritul și scopul ei.

P. VASILESCU
Doctor în Drept din Paris
Avocat

TRIBUNALUL IALOMIȚA

Audiența dela 28 Septembrie 1920

Președenția d-lui D. M. RANETESCU, Președinte
Sentința civilă No. 243

Recuzare. — Contestație. — Terțiu, care n'a figurat în procesul anterior. — Identitate de motive de drept și de fapt. — Inadmisibilitate a recuzării. — Art. 276 alin. 7 c. pr. civ.

Cazurile de recuzare sunt expres limitate de lege. Pentru ca un judecător să fie recuzabil conform art. 276 alin. 7 c. pr. civ. trebuie ca pricina, la care a luat parte să fie înt e aceleași persoane, având același obiect și constituind același litigiu. Aceste condiții nu sunt întrunite în cazul contestației la executare, în care la obiecțiuni de fond se opune autoritatea lucrului judecat, iar la invocarea motivelor de formă legea obligă pe judecător să și reformeze hotărârea.

Terții nu pot recuza judecătorul care s'a pronunțat într'o speță analogă sau chiar într'un litigiu având același obiect, dar purtat de alte părți, căci recuzarea e limitată la același litigiu.

Tribunalul,

Asupra cererii de recuzarea d-lui judecător G. S. Constantinescu, prezentată în instanță de contestatorii Vasile Dănilă și alți prin procuratorul lor, d-l avocat Aurelian Bentoiu;

Având în vedere referatul verbal dat în camera de chibzuire conform art. 282 pr. civ. de d-l judecător a cărui recuzare se cere, precum și concluziunile Ministrului public;

Având în vedere că legea acordă ori cărui justițiabil dreptul de a se opune ca să fie judecat de unul sau mai mulți membri ai unei instanțe, atunci când aceștia, prin situația lor particulară, fac ca imparțialitatea lor să fie bănuită și aceasta constituie dreptul de recuzare;

Având în vedere că legiuitorul ținând seamă că această gravă măsură derogă în primul rând dela prezența de imparțialitate a magistraților și în al doilea rând privește chiar modul de constituire al complexului instanței de judecată, a prevăzut prin art. 274-287 pr. civ. cazurile exprese și limitate, când un judecător poate fi recuzabil, precum și procedura de urmat în aceste cazuri, aceasta pentru a se garanta pe de o parte prestigiul magistraturii și interesul public, indirect angajat, iar pe de altă parte pentru a fi asigurate și interesele justițiabililor;

Având în vedere dispozițiile art. 276 alin. 7 pr. civ. prin care se prevede că se va recuza judecătorul care a mai luat parte la această pricină ca judecător, arbitru sau expert;

Considerând că pentru a intra în cadrul acestui ar-

3) *Ef Antonescu*, cod com. Adnotat, vol. I, pag. 232.

4) *M. A. Dumitrescu*. Codul de Comerț, vol. I, pag. 362 și urm.

5) Trib. Ilfov s. I, Com., «Curierul Judiciar» No. 2/913.

6) Cas. II, 367, 25 Iun. 1897, B. 1887, p. 952.

7) *Corneliu Botez*, Legea Timbrului și Inreg. ed. 1921, No. 1157, pag. 481.

8) Cas. III, 1889, B. 743 și 1903; *Barozzi* Vol. IV, p. 382.

9) Cas. III, 183/914. «Jurisprudența Română», pag. 426.

10) Cas. I, 314, 25 Oct. 1889, Dreptul 1889, pag. 561.

11) Cas. I, 481, 28 Noembrie 1895, B. 1895, pag. 1343.

12) Trib. Covurlui II, 2/1/908, «Curierul Judiciar» 71/908.

13) Cas. III, 388/914, Juris. Rom. 6/915, Cas. III, 187/914, «Curierul Judiciar» 56/914.

14) Cas. III, 177/914, Juris. Rom. p. 426; Dreptul 50,914.

15) *Albert Wahl*. Traité de Droit Fiscal T. III, No. 1-4.

ticol și pentru ca recuzarea să fie posibilă, trebuie ca o condiție esențială, să fie vorba de un proces între aceleași persoane, având același obiect și constituind același litigiu;

Considerând că astfel urmează să examinăm în drept și în fapt dacă contestația de față întrunește elementele de mai sus, pentru ca contestatorii să aibă dreptul de a cere recuzarea indicată în petițiune;

In drept:

Având în vedere că contestația la executare este o cale extraordinară de atac, care împreună cu opoziția și revizuirea, prin natura lor se îndreaptă numai la instanța care a pronunțat hotărârea atacată și aceasta tocmai pentru ca aceiași instanță să examineze obiecțiunile ridicate pe aceste căi de reformare, și să mențină hotărârea dacă a fost bine dată sau să o reformeze dacă se va dovedi că a fost viciată;

Considerând deci că legiuitorul, departe de a voi ca judecătorii cari au luat parte la hotărârea atacată în acest mod, să fie recuzați, a voit dimpotrivă ca chiar ei să examineze motivele de atac și să statueze asupra lor;

Având în vedere că ar fi de neînțeles recuzarea judecătorilor în materia contestației, căci dacă contestația se face chiar de partea care a figurat în proces:

a) Sau atacă hotărârea pe motiv de viciu de procedură și în acest caz este legea care obligă chiar pe judecătorii cari au dat o asemenea hotărâre să o reformeze și să o îndrepte;

b) Sau partea vrea să atace din nou însuși fondul și aceasta nu se poate, orice complect de judecători ar fi, deoarece se opune autoritatea lucrului judecat, hotărârea fiind definitivă;

Având în vedere că dacă contestația se face de terții, cum e în speță, atunci hotărârea dată în alt proces nu are pentru ei autoritatea lucrului judecat, și fiind vorba de un proces în care nu figurează aceleași părți, evident că nu poate fi vorba de recuzarea vre-unui judecător;

Având în vedere că dacă contestatorii ar pretinde că se bazează pe aceleași motive de fapt și de drept, ca și partea care a căzut în hotărârea atacată cu contestație și deci s'ar teme să mai aibă și ei aceeași soartă, fiindcă unul din judecători s'a pronunțat într'o altă chestiune, însă identică ca a lor, aceasta nu poate forma un motiv de recuzare în sensul legii, deoarece dacă legiuitorul a fost preocupat de asigurarea justiției, acordând părților dreptul de recuzare apoi, pentru prestigiul magistraților a trebuit să limiteze acest drept la anumite cazuri, excluzând recuzările prin analogie;

Având în vedere că consecința acestor principii juridice este că, pentru a fi recuzabil un judecător, e imperios cerut ca el să fi judecat chiar pricina în care se propune recuzarea, iar nu un alt proces în care a figurat o altă parte, deși s'au invocat aceleași chestiuni de fapt și de drept (Cas. III, 23 Noembrie 1912, *Curierul Judiciar* 11/913);

Având în vedere că urmează să transformăm aceste principii la situația de fapt pentru a soluționa speța noastră;

Considerăm că din dosarul contestației și din referatul verbal al d-lui Judecător, a cărui recuzare se cere, rezultă că hotărârea la care a luat parte d-l Judecător recuzat azi, a fost dată în procesul dintre Stat, reprezentat prin Ministerul Domenilor și Cristache Georghiu și Neculae Păslaru, iar contestația este făcută de Vasile Dănilă și alții, persoane cari n'au figurat în primul proces și deci față de litigiul cărora, d-l Judecător recuzat, nu a avut ocazia să se pronunțe;

Având în vedere că fiind astfel învedereat că d-l judecător Constantinescu, n'a mai luat parte la judeca-

rea pricinei pentru care a fost recuzat, urmează ca cererea de recuzare a contestatorilor îndreptată contra d-sale, să fie respinsă ca neîntemeiată.

Pentru aceste motive redactate de d-l judecator supleant Const. Bădescu, respinge ca neîntemeiată cererea de recuzare.

(ss.) D. M. Ranetescu, C. Bădescu.

p. Grefier, (ss.) Al. Teodorescu.

NOTA. — Sentința Trib. Ialomița, de puțin timp rămasă definitivă prin respingerea apelului, se distinge printr'o judicioasă motivare a unei soluțiuni juridice și prin redactarea remarcabilă a considerentelor.

(N. R.).

TRIBUNALUL ILFOV SECȚIA III-a C. C.

Audiența dela 13 Decembrie 1922

Președenția d-lui ȘT. BUICLIU, Judecător

Dr. Maria Hagi Ștefan cu Lt. Col. Hagi Ștefan

Sentința civilă No. 1042

Acțiunea femeii pentru a fi autorizată să aibă alt domiciliu decât cel legal al soțului său, continuând a rămâne în imobilul în care a conviețuit cu soțul său, obligat fiind acesta să părăsească acel imobil. — Art. 93, 196 și 250 c. civ.

Femeia în timpul procesului de divorț poate să fie autorizată să aibă alt domiciliu decât cel legal al soțului său, continuând a rămâne în imobilul în care a conviețuit cu soțul său, atunci când interesele sale sunt legate de acel imobil, asupra căruia soțul său nu are nici un drept și în care acesta nu ar mai putea rămâne după pronunțarea divorțului, obligat fiind soțul să părăsească acel imobil.

Tribunalul,

Asupra acțiunii făcută, prin petițiunea înregistrată la No. 30078 din 22 Noembrie 1922, de către Dr. Maria Hagi Ștefan, în contra soțului său Lt. Col. Hagi Ștefan, cu care se află în proces de divorț, prin care cere să fie autorizată să aibă alt domiciliu decât cel legal al soțului său, continuând a rămâne în imobilul ce-l ține cu chirie în București, str. Crișana No. 31, obligând pe soțul pârât să părăsească acest imobil pe ziua pronunțării sentinței, stabilindu-se în altă parte, acordându-i-se și execuția provizorie;

Având în vedere actele și lucrările din dosar, cum și concluziunile orale ale reclamantei.

Având în vedere că din copia de pe acțiunea înregistrată de acest tribunal la No. 11340 din 31 Martie 1922 se constată că reclamanta a intentat acțiune contra pârâtului său soț, cerând să se declare desfăcută căsătoria dintre dânsii pentru înjurii grave și părăsirea domiciliului conjugal de către pârât.

Considerând că, deși potrivit art. 93 și 196 c. civ. femeia nu poate avea alt domiciliu decât acela al soțului său, datoare fiind în tot timpul căsătoriei să-l urmeze ori în ce loc ar găsi el de cuviință să-și stabilească locuința sa, totuși în timpul procesului de divorț, pentru asigurarea persoanei femeii și pentru a face să înceteze o stare de învrăjbire care face viața comună imposibilă, legiuitorul, prin art. 250 c. civ., permite femeii să părăsească domiciliul soțului său în timpul cât ține procesul de divorț, aducând astfel o atingere autorității maritale a bărbatului, care nu mai poate obliga pe femeie să-l urmeze la domiciliul său.

Că întrucât scopul urmărit de legiuitor prin acest

text de lege a fost ca, pentru motivele expuse mai sus, cu atingerea autorității maritale a bărbatului, să permită femeii să aibă alt domiciliu de cât acel al soțului său, nimic nu se opune ca atunci când femeia nu ar putea părăsi imobilul unde domiciliază împreună cu soțul său, din cauza intereselor sale care sunt legate de acel imobil, asupra căruia soțul său nu are nici un drept și în care acesta nu ar mai putea rămâne după pronunțarea divorțului, să fie el acela care să l părărească.

Că, nu se poate susține că printr'aceasta s'ar aduce vre-o atingere autorității maritale a bărbatului, indiferent fiind pentru prestigiul acestei autorități dacă soțul va continua în timpul procesului de divorț să locuiască în imobilul în care a conviețuit cu soția sa, ori dacă el va locui în altă parte, din moment ce legiuitorul permite ca domiciliile lor să fie separate, ceea ce constituie atingerea acestei autorități.

Având în vedere că din contractele de închiriere vizate de Administrația Financiară a capitalei la N-rele 14.453 din 25 Noembrie 1914 și 301 din 12 Aprilie 1918, se constată că reclamanta, încă dela 26 Octombrie 1914, anterior căsătoriei sale cu părâtul, — care din extractul de căsătorie cu No. 572/919 se constată că a avut loc la 21 Februarie 1919, — a exercitat în imobilul din București str. Crișana No. 31, în care după căsătorie a continuat să locuiască cu soțul său, profesiunea de medic, profesiune pe care o exercită și astăzi tot în acest imobil;

Că, intrucât asupra acestui imobil soțul nu are nici un drept, contractul continuând a rămâne pe numele reclamantei, imobil în care dânsa va fi în drept a rămâne și după desfacerea căsătoriei, este echitabil ca admițându-se cererea sa de a fi autorizată să aibă alt domiciliu decât cel legal al soțului său, dânsa să fie aceia care să continue a locui imobilul, obligat fiind soțul să părăsească imobilul din strada Crișana No. 31 pe ziua pronunțării acestei sentințe, stabilindu-se în altă parte;

Că acțiunea fiind astfel fondată urmează să fie admisă; Având în vedere și cererea de a se incuviința execuția provizorie, intrucât o asemenea cerere este admisibilă pe baza art. 129 alin. 8 pr. civ., ea urmează să fie admisă.

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător de ședință Ștefan P. Mihăileanu, admite acțiunea etc.

(ss) Șt. Bucliu, Ștefan P. Mihăileanu.

RECENZII

Andrei Ionescu, Urmărirea imobiliară în procedura rusă și română.

Monografia concisă, clară și metodic expusă este un adevărat studiu de drept comparat, scoțând în relief avantajile și inconvenientele procedurii civile române și ale celei rusești din punctul de vedere al formalităților urmăririi imobiliare.

Impresiunea ce o avem citind această monografie e că procedura civilă rusă a fost mai preocupată de ocrotirea creditorilor, pe când a noastră ține seamă mai mult de debitorul urmărit, căutând o echilibrare între interesele în luptă.

Credem că în alcătuirea viitorului cod de procedură, anumite dispozițiuni ruse ar fi utile (scurtarea termenelor, redactarea mai completă a procesului verbal de situație, sechestrarea de drept a imobilului urmărit și a veniturilor lui), în timp ce alte dispoziții (adjudicarea la primul termen asupra creditorului, lipsa supralicității, autorizarea guvernului) prezintă reale inconveniente.

Credem că ar fi un real serviciu adus unificării legislației dacă s'ar expune în monografia, ca a d-lui Andrei Ionescu, diverse instituțiuni juridice ale legislațiilor provinciilor unite în comparație cu dreptul nostru.

A. V.

LEGEA

Pentru unificarea Contribuțiilor Directe și pentru Inființarea impozitului pe venitul global *)

PREFATA

Stimate Domnule Constant Georgescu,

Mi-ai cerut câteva rânduri pentru lucrarea ce faci asupra Legii impozitelor directe. De obicei prefata unui ministru de finanțe, pentru a fi folositoare cititorilor, trebuie să fie o explicațiune mai amănunțită a vederilor sale în materia respectivă. Pot însă să mă limitez, de data aceasta, numai la câteva rânduri, fiindcă cei ce vor consulta lucrarea d-tale, vor găsi pe larg în Debaterile Parlamentare și în explicațiile ce dau unul din cei ce au participat mai încontinuu și mai activ la întocmirea reformei, toate deslușirile de care vor avea nevoie.

Să mai insist asupra folosului muncii ce ai depus? Atât de necesară socot lucrarea d-tale, încât îți mărturisesc că, cu oare care rezervă scriu aceste rânduri, care ar fi fost mai pe drept destinate unei lucrări care trebuia făcută din oficiu de Ministerul de finanțe. Aplicarea legii, grijile zilnice ale unei situațiuni financiare încă grele, nu ne-au îngăduit să îndeplinim și această sarcină.

Dar dacă n'am putut-o noi face, nu este ea mai puțin indispensabilă tuturor celor cari, fie ca contribuabili, fie ca membri în Comisiunile de constatare și impunere, fie ca agenți fiscali, avocați și magistrați, fie chiar ca cercetători ai consolidării noastre financiare, vor avea nevoie să cerceteze mai în amănunțime vederile celor ce au colaborat la înfăptuirea legii.

În timpuri normale o reformă generală a impozitelor directe are nevoie de înlesnirea tâlmăcirii lor, cu atât mai mult astăzi în condițiunile în care se prezintă reforma ce vă preocupă. Această reformă urmează să fie aplicată nu numai în timpuri de mare dezechilibru economic și financiar, după perturbările aduse de un lung și crâncen război, dar având ca principal țel unificarea înaintea dărilor a cetățenilor deveniți azi ai aceluiași Stat, este și mai mult nevoie ca cei trăiți sub legi deosebite să fie cât mai cunoscători ai noului regim.

Nu'mi fac iluzia că de la prima aplicare a legii cunoștința ei va fi desăvârșită, dar cu cât vom contribui mai mult la lămurirea opiniei publice, cu atât vom înlesni, chiar în aceste condițiuni, o mai bună aplicare a ei.

Pentru toate aceste considerațiuni, lucrarea d-tale este bine venită și sper că va contribui ca legea nouă să-și poată da cu cât mai multă înlesnire roadele ce țara are dreptul să aștepte de la dânsa.

5 Aprilie 1923

Cu sentimentele mele cele mai amicale
VINTILĂ I. C. BRĂTIANU

*) Apărută în Editura Tip. Curierul Judiciar, cuprinde textul legii, sub fiecare articol în parte reproduse: Expunerea de motive, Debaterile Parlamentare, Discursurile d-lui Ministru de finanțe și ale Raportorilor. Sub fiecare articol Observațiuni doctrinale. Indice alfabetic sistematic, Tabele, Formulare, completate cu exemple, Instrucțiunile și Circulările date de Ministerul finanțelor. Prețul 80 lei. Depozit la Curierul Judiciar, Calea Rahovei No. 5.